

اهمیت فن بیان در آموزش پزشکی

مهدخت میرزا سلیمانی، محمد ابراهیم طالبی*

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / آذر ۱۳۹۲؛ ۱۳(۹): ۷۸۲ تا ۷۸۳

مقدمه

ما با علاقه فراوان مقاله منتشر شده توسط بهنام‌فر را در مجله ایرانی آموزش پزشکی مورد مطالعه قرار دادیم (۱). در تأیید مطالب این مقاله لازم می‌دانم که به موارد مهم دیگری در ارتباط با اهمیت فن بیان در آموزش علوم پزشکی اشاره کنم که شاید تا کنون کمتر مورد توجه قرار گرفته باشند. امروزه پزشکان و دانشجویان پزشکی نیاز به برقراری ارتباط با افراد مختلف در سراسر جهان دارند. از جمله این افراد پزشکان دیگر، بیماران و سردبیران و خوانندگان تخصصی مجلات علمی مرتبط هستند. مسلماً ارتباط برقرار کردن با این افراد نیازمند بهره‌گیری از روش‌های گوناگون فن بیان است. نگاهی کوتاه به هر یک از این سه گروه و چگونگی ارتباط با آنها اهمیت فن بیان را در هر مورد آشکار خواهد کرد. گروه اول همکاران یک پزشک هستند. برای برقرار کردن ارتباط با پزشکان دیگر یک پزشک نیازمند آن است که با اصطلاحات و ساختارهای تخصصی رشته خود آشنایی داشته باشد. علاوه بر این او باید با سبک بیان جامعه پزشکی که کاملاً مختص به همین جامعه است آشنا باشد در غیر این صورت او در ارتباط با دیگر اعضای جامعه پزشکی مشکلات زیادی را پیش رو خواهد داشت. پزشک نیازمند این است که در کوتاه‌ترین زمان ممکن اطلاعات خود را از بیمار به صورت شرح‌حال، معاینات فیزیکی، سابقه بیماری‌ها در فرد یا خانواده فرد و اقدامات درمانی صورت گرفته تاکنون را به صورت دسته‌بندی شده و در قالبی مشخص و استاندارد به همکاران خود منتقل کند. این مسأله لزوم آگاهی از فن بیان را علاوه بر آشنایی با قالب‌های استاندارد معرفی بیماران نشان می‌دهد.

گروه دوم که شاید بیش‌ترین ارتباط را با پزشکان داشته باشند بیماران هستند. ارتباط با این افراد به تسلط بالا در زبان نیاز دارد. میشلر (۲) پس از بررسی زبان استفاده شده در مکالمات میان پزشک و بیمار مکالمات میان این دو را به سه بخش اصلی تقسیم کرده است: ۱- ابتدا پزشک سؤال می‌پرسد ۲- بیمار جواب می‌دهد ۳- پزشک ارزیابی و تشخیص را انجام می‌دهد و (یا) سؤال بعدی را می‌پرسد. با این وجود مطالعات او روی مکالمات میان بیماران و پزشکان نشان می‌دهند که نحوه پرسید سؤالات و صحبت کردن هوشمندانه پزشک با بیمار نقش کلیدی در جلب اعتماد بیمار داشته و باعث تسریع روند تشخیص و درمان بیماری می‌شود. در نتیجه صرف این که پزشک چه نوع سؤالاتی بپرسد برای ایجاد حس اعتماد در بیمار کافی نیست بلکه وی باید بداند که چگونه آن پرسش‌ها را مطرح کند. به عبارت دیگر ایجاد حس اعتماد عمیق میان بیمار و پزشک نیازمند آن است که پزشک به خوبی با فنون بیان اعم از انتخاب واژگان، انتخاب

*نویسنده مسؤول: محمد ابراهیم طالبی، کارشناس ارشد آموزش زبان انگلیسی، گروه زبان و ادبیات انگلیسی، یزد، ایران. ebitalebi2008@gmail.com

مهدخت میرزاسلیمانی، دانشجوی کارشناسی ارشد ادبیات فارسی، گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه پیام نور، جمهوری اسلامی ایران، ایران. (dokhi2014@gmail.com)

تاریخ دریافت مقاله: ۹۲/۸/۲۴، تاریخ اصلاحیه: ۹۲/۸/۲۵، تاریخ پذیرش: ۹۲/۹/۱۶

ساختار جمله و انتخاب لحن آشنا باشد. علاوه بر آن در سال‌های اخیر گسترش اینترنت بر روی آگاهی بیماران از بیماریشان تأثیر شگرفی داشته است و این مسأله تا حدودی ارتباط بین پزشک و بیمار را تحت تأثیر خود قرار داده است. پزشک باید بتواند به شیوه‌ای مؤثر و با بیانی مناسب در صدد رفع نگرانی‌های بیماران برآید و به سؤالات آنها در مورد بیماریشان به نحوه‌ای تأثیرگذار پاسخ دهد (۳).

گروه سوم سردبیران و خوانندگان تخصصی مجلات علمی هستند. یک پزشک برای این که در روند تولید علم روز سهمی داشته باشد می‌بایست با مجلات علمی در سراسر دنیا ارتباط داشته باشد. به علاوه با گسترش روزافزون علم و بالارفتن سطح دانش عمومی، بیماران بیش از پیش در مورد بیماری‌ها اطلاع دارند. در چنین شرایطی پزشکان باید آماده پاسخ‌گویی به بیماران مطلع خود باشند و لذا موظفند در کنار فعالیت‌های درمانی به فعالیت‌های پژوهشی نیز بپردازند (۴). ارتباط برقرار کردن در این سطح نیازمند آن است که پزشک با زبان علمی و آکادمیک رشته خود آشنایی داشته باشد. به عنوان مثال نقد کردن، توصیف کردن، نتیجه‌گیری کردن، مقایسه کردن، تحلیل کردن هر یک نیازمند شیوه‌های بیان (Rhetorical strategies) خاصی هستند. متأسفانه عدم آشنایی با اصول صحیح پژوهش و فنون بیان خصوصاً به زبان انگلیسی باعث شده تا پزشکان از فعالیت در این حوزه گریزان باشند. نتیجه این که بسیاری از پزشکان که استعداد بالقوه‌ای در تحقیق و پژوهش دارند به علت نداشتن قدرت بیان کافی در روند تولید علم شرکت نمی‌کنند. این درحالی است که با آموزش هدفمند فن بیان در حوزه آکادمیک می‌توان پزشکان را ترغیب کرد تا علاوه بر فعالیت در حوزه درمان در زمینه‌های تحقیقی نیز مشارکت داشته باشند تا توانایی بالقوه آنها در جهت بالا بردن سطح علمی جامعه پزشکی به بهترین شکل به کار گرفته شود.

از آنجایی که ضعف مهارت کلامی پزشک در این حوزه‌ها باعث افت کارایی وی چه در زمینه درمان و چه در زمینه پژوهش می‌گردد توصیه می‌شود که فن بیان بیش از پیش جدی گرفته شود و برای تدریس آن به کلیه فعالین جامعه پزشکی اعم از دانشجویان، پزشکان و اساتید اقدامی فوری صورت گیرد.

منابع

1. Behnamfar R. [Rhetoric in teaching: A Neglected element]. Iranian Journal of Medical Education. 2013; 13(7): 623-625.[Persian]
2. Mishler E. The Discourse of Medicine: Dialectics of Medical Interviews. New York : Albex Publishing Corporation; 1984.
3. Marcinkiewicz M, Mahboobi H. The Impact of the internet on the Doctor-Patient Relationship. Australas Med J. 2009; 1(5): 1-6.
4. Mahboobi H, Sharma A, Khorgoei T, Jahanshahi KA, Cottrell E. Evidence-based Medicine for Medical Students. Aust Med J. 2010; 1(3): 190-193.

